

“หมู่บ้านโลก” ใน “ตำนานของโลกาภิวัตน์” โดย Peter Alfandary
“Global Village” in “The Myth of Globalisation” by Peter Alfandary

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร^{1*} และ อรรณพ เยื้องไธสง²
Thongphon Promsaka Na Sakolnakorn^{1*} and Annop Yienthaisong²
*Corresponding author, e-mail: thongphon.p@gmail.com

Received: September 8th, 2020; **Revised:** January 12th, 2021; **Accepted:** January 19th, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการวิเคราะห์การบรรยายของ Peter Alfandary ที่บรรยายหัวข้อเรื่อง The Myth of Globalisation ซึ่งทำการเผยแพร่ในปี ค.ศ. 2015 ความน่าสนใจของการบรรยายนี้คือให้ความสำคัญกับบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ซึ่งมีอิทธิพลต่อโลกาภิวัตน์และคำว่า “หมู่บ้านโลก” เกิดการเชื่อมโยงโดยภาษา และวัฒนธรรม ผ่านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม การที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันของมนุษย์ก็อาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างกันได้ ซึ่งการบรรยายของ Alfandary ก่อให้เกิดแง่คิดที่สำคัญและนำไปสู่การเตรียมความพร้อมของมนุษย์ต่อไปในอนาคต คือสถาบันการศึกษาควรจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับเกี่ยวกับความฉลาดด้านวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัวต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมไปถึงการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมที่อาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจระหว่างคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: หมู่บ้านโลก โลกาภิวัตน์ การวิเคราะห์ นักบรรยาย

Abstract

This article is to analyzed lecture of speech of Peter Alfandary in the topic “The Myth of Globalisation” published in year 2015, this speech gave important to cultural context in different area that influence to globalization and the word of “Global village” is connected by language and culture through pass information and communication technology advancement, however the language and cultural basis in different of human may caused to misunderstanding, so the speech of Alfandary bring about to the preparation of human for future is education institute should have class lecture about cultural Intelligence. It is hoped that people will learn and adapt themselves

¹ รองศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor in Faculty of Management Science, Silpakorn University

² ผู้ช่วยวิจัยประจำสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Research Assistant in Social Research Institute, Chulalongkorn University

within different cultures. This includes cultural movements that may lead to conflicts or incomprehensibility between culturally distinct people.

Keywords: Global Village, Globalization, Analysis, Lecturer

บทนำ

คำว่า Globalize ในทศวรรษที่ 1940 เป็นที่รู้จักในความหมายของการทำให้เป็นสากล (universalize) เพราะในยุคนั้นมีความเชื่อว่าการรวมกันทางวัฒนธรรมของโลกในแบบมนุษยนิยมโลกจะเกิดขึ้น (Reiser and Davies, 1944 : 212) “Globalisation” หรือ “โลกาภิวัตน์” จึงเป็นที่นิยมและถูกกล่าวถึงในด้านต่างๆ มากมายที่จะทำให้โลกเกิดความเชื่อมโยงในด้านต่างๆ แม้ว่าประเด็นดังกล่าวจะเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย หากแต่เมื่อย้อนกลับไปถึงมุมมองต่อการเริ่มต้นของโลกาภิวัตน์ที่ชัดเจนแล้วกลับพบว่า มีหลายฝ่ายที่ได้แสดงความเห็นต่อการเริ่มต้นขึ้นที่แตกต่างกันออกไป รวมไปถึงข้อถกเถียงต่อการให้นิยามที่แตกต่างกัน อาทิ กลุ่ม World System Analysis ได้เคยเสนอว่า โลกาภิวัตน์ได้เกิดขึ้นก่อน ค.ศ. 1500 หรืออาจย้อนกลับไปได้ถึงช่วงของยุคนครแห่งกรีก แต่ในทางกลับกันนักวิชาการในสำนักเดียวกันที่เป็นชาวมุสลิมกลับเสนองานวิชาการที่ยืนยันว่า โลกาภิวัตน์ที่จริงแล้วเกิดขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 13 แห่งยุคอาณาจักรออตโตมาน นี่เป็นเพียงหลักฐานหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าข้อถกเถียงต่อการเริ่มต้นที่ไม่สามารถระบุถึงจุดเริ่มต้นได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้นักวิชาการในสำนักอื่นๆ เช่น นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก็เคยแสดงความคิดเห็นไว้ว่าโลกาภิวัตน์ไม่ได้เกิดก่อน ค.ศ. 1800 หากแต่โลกาภิวัตน์มีคลื่นตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นในกลุ่มวิชาการทางสังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ได้สร้างข้อถกเถียงที่น่าสนใจต่อการมีอยู่จริงของโลกาภิวัตน์ รวมไปถึงบางกลุ่มที่เห็นว่าโลกไม่เคยมีโลกาภิวัตน์ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2552 : 29 - 30) เหล่านี้ล้วนชี้ให้เห็นต่อการให้นิยามและการกำหนดช่วงเวลาของการเกิดโลกาภิวัตน์ขึ้นที่แตกต่างกันออกไป ที่ยังไม่สามารถนำมาสู่บทสรุป และการนิยามความหมายที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงขึ้นอยู่กับความแตกต่างของความรู้ วัตถุประสงค์ และมุมมองของนักวิชาการในแต่ละสำนักที่จะให้ความหมายและอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน (จักริไชยพินิจ, 2561 : 42 - 46) การแสวงหาจุดเริ่มต้นของโลกาภิวัตน์จึงอาจไม่ประเด็นสำคัญหากเปรียบเทียบกับประเด็นของลักษณะการเคลื่อนตัวและผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของโลก

ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า โลกาภิวัตน์ได้สร้างผลกระทบอย่างมากต่อทุกสังคมในโลกปัจจุบัน หลากหลายพื้นที่ และหลากหลายบริบท เช่น การเคลื่อนย้ายของของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรมและการผลิต (Archibugi and Iammarino, 1999 : 322) ทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (Nissanke and Thorbecke, 2006 : 1338) การส่งผ่านเทคโนโลยีจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก (Little and Green, 2009 : 166) ประการสำคัญการเคลื่อนตัวของโลกาภิวัตน์ไม่เพียงจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะด้านการผลิตเท่านั้น หากแต่ได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อการบริโภคของประชากรโลกด้วย หลักฐานสำคัญประการหนึ่งคือ “การบริโภคความหมาย” หมายถึง การบริโภคข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักวิชาการในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยากล่าวถึงกระแสการบริโภคในปัจจุบันที่รวมการบริโภคข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของผู้บริโภคเข้าไปด้วย ดังจะเห็นได้ว่า การบริโภคหรือซื้อของในปัจจุบันไม่ได้เป็นการซื้อเพียงวัตถุเท่านั้น หากแต่เราซื้อแบรนด์เนมของสินค้านั้นด้วย หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นการซื้อความหมายของสิ่งนั้นๆ (อานันท์

กาญจนพันธุ์, 2552 : 10) เหล่านี้เป็นารชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงที่ไม่มีขีดจำกัด และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยง ผลการเคลื่อนตัวของโลกาภิวัตน์ที่ได้เข้าไปมีบทบาทในทุกพื้นที่ ทั้งนี้สำหรับการเกิดขึ้นเหล่านี้ในหลายพื้นที่ทั่วโลก ได้ส่งผลให้เอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การสื่อสารในท้องถิ่น การคมนาคมในท้องถิ่น อาหารท้องถิ่น รวมไปถึงภาษาท้องถิ่นได้ถูกแทนที่โดยของระดับโลก (เฮเลนา นอร์เบอร์ค-ฮอดจ์, 2545 : 1 - 2) จนอาจกล่าวได้ว่า โลกาภิวัตน์จึงทำให้เรามองว่าโลกทั้งใบถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวด้วยเครือข่ายขนาดใหญ่พร้อมไปกับการสูญเสียวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ทำให้ชุมชนไม่สามารถดำรงอยู่เพียงลำพังอีกต่อไป

ลักษณะที่สำคัญของโลกาภิวัตน์อีกประการ คือ ความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งแต่เดิมอาจจะผูกขาดอยู่ ณ ศูนย์กลางหรือแหล่งพื้นที่ไม่กี่แห่งในโลก โดยมีการกระจายออกไปยังท้องถิ่นหรือพื้นที่ใหม่ๆ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นโลกที่มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศและสามารถทะลุกาลเวลาได้โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน โดยโลกในสายตาของผู้ที่อาศัยเทคโนโลยีจึงเป็นโลกใบเล็กและแคบที่สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีผลทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น โลกที่เคยกว้างใหญ่ดูแคบลง ประชากรในประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาทีที่ประดุจเป็นหมู่บ้าน (global village) ทำให้ภูเขาและทะเลซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างมนุษย์ได้หายไปจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2557 : 4)

บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอรูปแบบการเชื่อมโยงและการนิยามโลกาภิวัตน์ผ่านมุมมองของ Alfandary (TEDx Talks, 2015) ที่บรรยายไว้ในรายการ TED talks และได้รับการเผยแพร่ในปี ค.ศ. 2015 ผ่านทางยูทูบ ซึ่ง Alfandary มีชื่อเต็มว่า Peter R. Alfandary ทำงานเป็นหัวหน้ากลุ่มธุรกิจของบริษัทในฝรั่งเศส ซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาฐานลูกค้าหลักของบริษัท การทำงานของ Alfandary เป็นผลมาจากการศึกษาภาษาฝรั่งเศสให้เป็นภาษาที่สอง โดยมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 35 ปี ในการดูแลฐานลูกค้าชาวฝรั่งเศสที่กว้างขวาง นอกจากประสบการณ์ทางการตลาดในฝรั่งเศสแล้ว ยังสามารถบรรยายเกี่ยวกับทักษะการพัฒนาธุรกิจสำหรับนักกฎหมายและการรับรู้ข้ามวัฒนธรรมอีกด้วย (ReedSmith, 2021) ในบทความนี้ Alfandary ได้อธิบายความหมายของคำว่า “หมู่บ้านโลก” แตกต่างจากที่เราได้รับรู้มาในช่วงหลายศตวรรษ ความหมายคำว่าหมู่บ้านโลกของ Alfandary ไม่ได้หมายถึงการที่วันหนึ่งโลกจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบเดียวกันหรือวัฒนธรรมเดียวกัน แต่หมู่บ้านโลก คือ การดำรงอยู่ภายใต้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ต่างก็มีบริบท ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา วิถีคิด อัตลักษณ์ เป็นของตนเอง ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์ ซึ่งการบรรยายของ Alfandary เกิดประโยชน์ในการสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมาในหลายประเด็นที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่คำว่า “หมู่บ้านโลก” ต่อไปในอนาคต

สรุปการบรรยายของ Peter Alfandary

การบรรยายของ Alfandary (TEDx Talks, 2015) ให้ความสำคัญกับเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดย Alfandary เกิดในอังกฤษ จบการศึกษาปริญญาทางด้านกฎหมาย ได้ให้ทัศนะของคำว่าหมู่บ้านโลก (global village) ว่ามันอาจจะไม่ใช่อย่างที่คิด โดยเริ่มอธิบายถึงครั้งแรกที่เดินทางไปเมืองนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อพบว่าเขาได้พบกับแท็กซี่ด้วยภาษาอังกฤษอย่างสุภาพ แต่คำตอบที่ได้ คือ “คุณจะไป หรือ คุณจะไม่ไป” ทำให้เป็นครั้งแรกที่เขาได้เข้าใจถึง “ความแตกต่างของคนที่ใช้ภาษาอังกฤษ และความหมายและความเข้าใจ

ในการสื่อสาร” หรือในกรณีที่เขาประชุมกับนักกฎหมายชาวญี่ปุ่น ซึ่งในห้องประชุมกับนักกฎหมายชาวญี่ปุ่นเห็นด้วยกับเขาทุกอย่าง แต่เมื่อประชุมเสร็จเขากลับพบว่า “ชาวญี่ปุ่นไม่ได้เห็นด้วยและเข้าใจในสิ่งที่เขาสื่อสาร” หรือกรณีที่เขาคุยอย่างชาวอิตาลี ประชุมกับชาวเยอรมัน และฝรั่งเศส แต่ทั้งหมดประชุมกันด้วยภาษาอังกฤษที่แต่ละคนที่ต่างภาษาก็มีความเข้าใจภาษาอังกฤษภายใต้พื้นฐานที่แตกต่างกัน แล้วคนเหล่านั้นจะมีความเข้าใจความหมายทางภาษาตรงกันหรือไม่

Alfandary อภิปรายว่า “หมู่บ้านโลก” คือ หมู่บ้านหลายๆ หมู่บ้านที่มีความต่างทางวัฒนธรรม และอยู่ในช่วงเวลาที่ยืดเยื้อกัน ซึ่งในอนาคตต่อไปไม่ได้มีหมู่บ้านเดียวบนโลกแต่เรามีหมู่บ้านมากมาย “There is no single village on the earth, there are many villages” และมีคำน่าสนใจว่า “วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ยังมีบทบาทสำคัญต่อโลก (ผู้เขียนแปลมาจากคำว่า “Village cultures still rule”) เขาจึงอธิบายให้เห็นว่า โลกเราไม่ใช่ “หมู่บ้านโลก” ที่ไม่ได้มีแค่ “หมู่บ้านเดียว” แต่โลกของเรามี “หลายๆ หมู่บ้านที่รวมกันเป็นโลก” เพราะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางความเข้าใจ และมันขึ้นอยู่กับบริบทและความเป็นปัจเจกของแต่ละคน ซึ่งการพัฒนาของโลกในทศวรรษที่ 21 ได้มีนิยามสองอย่างคือ อิทธิพลของภาษาอังกฤษและการสื่อสารทางดิจิทัล ซึ่งการสื่อสารทางดิจิทัลทำให้เกิดการหายไปของการสื่อสารแบบต่อหน้า (face to face) หรือคนอาจจะลืมไปแล้วว่าโทรศัพท์เป็นอย่างไร ซึ่งเขาอธิบายตอนช่วงท้ายว่าเราต้องตระหนักถึงการข้ามวัฒนธรรม และเรามีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความฉลาดด้านวัฒนธรรม (cultural intelligence) ซึ่งควรจะมีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ระดับมหาวิทยาลัย หรือแม้กระทั่งวิทยาลัยชุมชนและควรจะต้องมีการเรียนการสอนในทุกกระบวนการศึกษา

วิเคราะห์การบรรยายของ Peter Alfandary

1. หมู่บ้านโลกในยุคโลกาภิวัตน์

การอภิปรายของ Alfandary ทำให้ได้มุมมองต่อคำว่า “หมู่บ้านโลก” หรือ “Global Village” ที่แตกต่างออกไปจากที่รับรู้มา ซึ่งอาจจะสามารถอธิบายได้ว่า หมู่บ้านโลก คือ หมู่บ้านขนาดใหญ่ ที่ภายใต้หมู่บ้านขนาดใหญ่ ก็มีชุมชนเล็กๆ (หมู่บ้านเล็กๆ) ที่ผู้คนรวมกลุ่มกันอาศัยและแต่ละชุมชนเล็กๆ เหล่านั้น ต่างก็มีบริบท (ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา วิถีคิด อัตลักษณ์) เป็นของตนเอง อย่างไรก็ตาม ถ้ามองถึงสังคมปัจจุบันจะพบว่า “โลกพัฒนาไปแต่ความขัดแย้ง ความรุนแรง กลับเพิ่มมากขึ้น” สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์โดยตรงมีแนวโน้มลดน้อยลงไป ซึ่งเกิดจากพัฒนาการของเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ (ตัวกลาง) ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการที่มีตัวกลางในการติดต่อสื่อสาร เช่น อีเมล หรือการประชุมผ่านระบบวิดีโอ ทำให้ขาดการเรียนรู้บริบทหรือความแตกต่างทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม เพราะไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามนุษย์แต่ละคนต่างก็มีรากเหง้าหรือพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาหรือการเรียนรู้วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้เพื่อการปรับตัวและการอาศัยภายใต้ความแตกต่าง เพราะโลกไร้พรมแดนไปแล้วการอพยพเคลื่อนย้ายระหว่างมนุษย์ที่มีความแตกต่างในทุกๆ ด้าน แล้วไปอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันจึงเป็นเรื่องปกติในสังคมปัจจุบัน

ส่วน โลกาภิวัตน์ คือ ความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งแต่เดิมอาจจะผูกขาดอยู่ ณ ศูนย์กลางหรือแหล่งพื้นที่ไม่กี่แห่งในโลก โดยมีการกระจายออกไปยังท้องถิ่นหรือพื้นที่ใหม่ๆ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นโลกที่มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศและสามารถทะลุกาลเวลาได้โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน

จึงเป็นโลกใบเล็กและแคบที่สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีผลทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น โลกที่เคยกว้างใหญ่ดูแคบลง ประชากรในประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาทีประดุจเป็นหมู่บ้าน (global village) ซึ่งบนโลกของเรานี้หมู่บ้านมากมาย อย่างไรก็ตามระยะทางและอุปสรรคจากภูเขาและทะเลซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ระหว่างมนุษย์ได้หายไปจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน

2. การเชื่อมโยงด้วยภาษาและวัฒนธรรม ผ่านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากกรณีศึกษา¹ แสดงให้เห็นว่าภาษาอังกฤษได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่มีการสื่อสารในโลก และมีการแพร่กระจายไปยังทุกชาติทุกภาษาที่ต้องใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารกัน ดังที่ Hismanoglu ได้อธิบายว่า โลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับการเรียนการสอนมาใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น เพราะภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาทางการของโลก ใช้ในการค้าระหว่างประเทศ ระบบสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีของคนในประเทศตัวเอง เพราะข้อมูลและความรู้ต่างๆ โดยมากสื่อสารข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ (Hismanoglu, 2012 : 630) นอกจากนี้ยังมีภาษาจีนที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก ดังในประเทศศรีลังกาซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังรับวัฒนธรรมจีนเข้ามาอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ด้วยมีการหลั่งไหลเข้ามาของคนจีนเป็นจำนวนมาก ทั้งนักลงทุนรายใหญ่ หรือนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้กลุ่มคนวัยหนุ่มสาวเกิดความนิยมในการเรียนภาษาจีนมีเพิ่มมากขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้ภาษาจีนเป็นภาษาที่สองนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เพราะการมีทักษะภาษาจีนจะทำให้สามารถหางานได้ง่ายเร็วขึ้น และได้เงินเดือนขึ้น (สถานีโทรทัศน์พีพีทีวี เอชดี ช่อง 36, 2562) อย่างไรก็ตาม Alfandary มองว่าโลกาภิวัตน์ ไม่ได้ทำให้เกิดหมู่บ้านโลก เพราะแต่ละพื้นที่ยังมีบริบทของตัวเอง และความเข้าใจในภาษาเพื่อการสื่อสารต่างก็มีความแตกต่างกันทางความเข้าใจ และการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ยุค ค.ศ. 1960 จนกระทั่งพัฒนามาใช้อีเมลกันอย่างทุกวันนี้กลับกลายเป็นปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์แปรเปลี่ยนเป็นปฏิสัมพันธ์ในโลกเสมือนจริง คือ ผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นต่างๆ ส่งผลต่อความน่าเป็นห่วงทางวัฒนธรรม Alfandary มีความกังวลเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมจึงมีข้อเสนอว่าในระบบการศึกษาจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับเกี่ยวกับความฉลาดด้านวัฒนธรรม (cultural intelligence) ซึ่ง Thomas and Inkson (2008 : 23) อธิบายว่า ความฉลาดทางวัฒนธรรม คือ ทักษะและความยืดหยุ่นในการเข้าใจวัฒนธรรม และทักษะการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ การค่อยๆ ปรับความทัศนคติให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรม และปรับพฤติกรรมของตนให้มีทักษะที่เหมาะสมต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. ความฉลาดด้านวัฒนธรรมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดด้านวัฒนธรรม (cultural intelligence) คือ การศึกษาเพื่อเรียนรู้และปรับตัวต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างและการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมที่อาจจะมานำมาซึ่งความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจระหว่างคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังที่ แมนเฟร็ด สเตเกอร์ (2553 : 138 - 139) ได้อธิบายว่าการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรม จะนำมาซึ่งความเข้มข้นของการปะทะทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านและคัดค้านได้ในระดับเดียวกันกับความเห็นพ้องทางวัฒนธรรม ความฉลาดทางวัฒนธรรมประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ โดย Thomas and Inkson (2008 : 23 - 24) ได้นำเสนอไว้ดังนี้ (1) Knowledge คือ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม โดยผู้นำจะต้องทราบว่ามีวัฒนธรรม คืออะไร มีความแตกต่างหลากหลายอย่างไร และวัฒนธรรมที่แตกต่างนั้นมีผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างไร (2)

Mindfulness คือ จะต้องมีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และ (3) Behavioral Skills คือ จะต้องมีทักษะและความสามารถในการเลือกประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม ต่อสถานการณ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนั้น Peterson (2004 : 11 - 13) ได้อธิบายว่า การมีความฉลาดทางวัฒนธรรมประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ดังนี้ (1) Knowledge คือ การมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น (2) Awareness คือ การให้ความสนใจในคุณลักษณะที่แตกต่างกันของวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น และ (3) Skill คือ การมีทักษะความสามารถในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องต่อวัฒนธรรมที่แตกต่าง

4. การปรับตัวดำรงชีวิตอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันของมนุษย์ในหมู่บ้านโลก

ความขัดแย้งทางการเมือง โรคระบาด ภัยธรรมชาติ ล้วนมีผลกระทบในวงกว้างของมนุษย์ในหมู่บ้านโลกยุคโลกาภิวัตน์ จากปัญหาการประท้วงหลังการเลือกตั้งของผู้มีความเห็นต่างทางการเมืองของหลายๆ ประเทศ หรือสถานการณ์ติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่กำลังสร้างความหวาดกลัว ความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ เป็นต้น แม้ว่าจะมีการใช้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดนด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การรายงานจำนวนผู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ซึ่งเป็นการรายงานเพื่อมุ่งหวังให้แต่ละประเทศเฝ้าระวังเชื้อไวรัสโคโรนามากขึ้น (World Health Organization, 2021) สิ่งนี้เป็นการป้องกันหมู่บ้านโลก เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนที่มีความต่างหลากหลายวัฒนธรรม แม้การสื่อสารจะเลือกภาษาอังกฤษเป็นกลางแต่ในประเทศต่างๆ ก็ได้มีการแปลเป็นภาษาของตนเองนอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารถือเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงหมู่บ้านโลกเข้าด้วยกัน มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีทางการแพทย์จากประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่ประเทศที่กำลังพัฒนาจะช่วยให้มนุษย์เอาชนะเชื้อไวรัสโคโรนาได้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตามการไม่มองข้ามความฉลาดด้านวัฒนธรรมถือเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สื่อสารจะต้องสื่อสารด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีทักษะความสามารถในการประพฤติดนที่เหมาะสมและร่วมกันแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ อย่างสันติ

บทสรุป

บทความนี้เป็นการนำเสนออีกแง่มุมหนึ่งของโลกาภิวัตน์ซึ่งนำเสนอโดย Alfandary การเกิดขึ้นของโลกที่ไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์เป็นผลที่เกิดจากการวิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ผสมกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ทำให้ความเป็นไปของโลกในซีกโลกหนึ่ง สามารถเห็นและติดต่อสื่อสารได้ในอีกซีกโลกหนึ่งในเวลาเพียงชั่วเสี้ยววินาที ส่งผลให้ผู้กล่าวกันว่าทำให้โลกใบนี้เล็กลงและแคบลง ซึ่งผลพวงแห่งความเจริญแห่งยุคโลกาภิวัตน์นี้กล่าวได้ว่ามีผลกระทบกับทุกๆ ภาคส่วน ทั้งส่วนบุคคล การศึกษา การจัดการธุรกิจ อุตสาหกรรม สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ การแพทย์ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาคการเกษตร ที่ทำให้ระบบวิถีชีวิตของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกต้องแปรเปลี่ยนไป ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมเข้ามาสู่ทุกพื้นที่ในโลก จะช่วยทำให้พลเมืองโลกเข้าใจความแตกต่างของแต่ละผู้คน และสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ เพราะความขัดแย้งจำนวนมากในหลายกรณีในโลกส่วนหนึ่งก็มิสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจทางวัฒนธรรมและการไม่พยายามเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ดังนั้น ตามแนวคิดของ Alfandary ที่มีความกังวลเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมเพราะแม้แต่นคนที่สื่อสารภาษากลางของโลก (ภาษาอังกฤษ) ก็มีความเข้าใจและการตีความทางภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งการไม่เข้าใจบริบททางวัฒนธรรมหรือปัจเจกอาจจะนำไปสู่

การปะทะทางวัฒนธรรม และมีข้อเสนอว่าในระบบการศึกษาจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับเกี่ยวกับความฉลาดด้านวัฒนธรรม (cultural intelligence) จึงมีความน่าสนใจที่รัฐบาลแต่ละประเทศจะนำไปประยุกต์และปรับระบบการศึกษาของตน เพราะด้วยสถานการณ์ปัจจุบันเรามีโอกาสได้เห็นว่าเรามีได้อยู่ในประเทศที่มีเพียงชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมเดียวอีกต่อไป การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้เราจะได้อยู่ด้วยกันอย่างสันติโดยปราศจากการขัดแย้ง การเข่นฆ่ากันระหว่างคนต่างศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเช่นทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- จักรี ไซยพินิจ. (2561). โลกาภิวัตน์ โครงสร้างอำนาจโลก และรัฐไทย : สหรัฐอเมริกากับการวางรากฐานองค์ความรู้รัฐประศาสนศาสตร์ไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 10(2), 37 - 72.
- แมนเฟร็ด สเตเกอร์. (2553). โลกาภิวัตน์ : ความรู้ฉบับพกพา. *Globalization : A Very Short Introduction*, วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, แปล. กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ .
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2552). โลกาภิวัตน์ : นโยบายภิวัตน์. ใน *ชุดความรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนา โลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นภิวัตน์ นโยบายภิวัตน์?*, ยุติ คาคการณ์ไกล. กรุงเทพฯ : แพลน พรินติ้ง. 23 - 39.
- สถานีโทรทัศน์พีพีทีวี เอชดี ช่อง 36. (2562). *รอบโลก BY กรุณา บัวคำศรี | เส้นทางสายใหม่ใหม่ในศรีลังกา* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2563, จาก : <https://www.youtube.com/watch?v=X6Fo4NGBLzM>.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). *ท้องถิ่นภิวัตน์ : นโยบายภิวัตน์*. ใน *ชุดความรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนา โลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นภิวัตน์ นโยบายภิวัตน์?*, ยุติ คาคการณ์ไกล. กรุงเทพฯ : แพลน พรินติ้ง. 7 - 22.
- อารีย์ นัยพินิจ, ภัทรพร เกริกสกุล, ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2557). การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 7(1), 1 - 12.
- เฮเลนา นอร์เบอร์ก-ฮอดจ์. (2545). โลกาภิวัตน์กับชุมชนที่ยั่งยืน : บทเรียนแห่งดัลลัสและทางเลือกใหม่อันหลากหลายจากทั่วโลก. ใน *การปาฐกถา*. เบญจรัตน์ แซ่ฉั่ว และไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์, แปล. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- Archibugi, D. and Iammarino, S. (1999). The Policy Implications of the Globalisation of Innovation. *Research Policy*, 28(2 - 3), 317 – 336.
- Hismanoglu, M. (2012). The Impact of Globalization and Information Technology on Language Education Policy in Turkey. *Procedia : Social and Behavioral Sciences*, 31(2012). 629 – 633.
- Little, A. W. and Green, A. (2009). Successful Globalisation, Education and Sustainable Development. *International Journal of Educational Development*, 29(2009), 166 – 174.
- Nissanke, M. and Thorbecke, E. (2006). Channels and Policy Debate in the Globalization–Inequality–Poverty Nexus. *World Development*, 34(8), 1338 – 1360.
- Peterson, B. (2004). *Cultural Intelligence: A Guide to Working with People from Other Cultures*. Maine : Intercultural Press.
- ReedSmith. (2021). *Peter R. Alfandary* [Online]. Retrieved January 9th, 2021, Available : <https://www.reedsmith.com/en/professionals/a/alfandary-peter-r>.

- Reiser, O. L. and Davies, B. (1944). *Planetary Democracy : an Introduction to Scientific Humanism and Applied Semantics*. New York : Creative Age Press.
- TEDx Talks . (2015). *The Myth of Globalisation | Peter Alfandary | TEDxAix* [Online]. Retrieved March 12th, 2020, Available : <https://www.youtube.com/watch?v=xUYNB4a8d2U>.
- Thomas, D. C. and Inkson, K. (2008). *Cultural Intelligence : People Skills for Global Business* [Online]. Retrieved May 10th, 2020, Available : <https://books.google.co.th/books?id=ag6Ciiz9fpUC>.
- World Health Organization. (2021). *WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard* [Online]. Retrieved January 10th, 2021, Available : <https://covid19.who.int>.